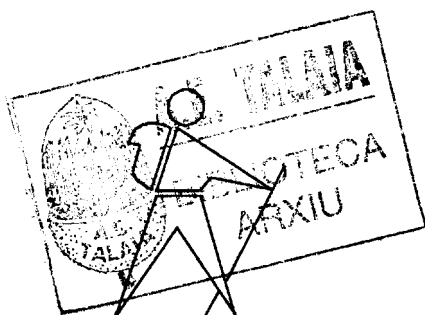

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

DE L'ANOIA AL BAIX CINCA

3ª Etapa : COLL DEL BRUC - CAN MAÇANA - MONESTIR DE MONTSERRAT

21 de novembre 1993

HORARI PREVIST

(En aquest horari ja s'ha tingut en compte la variant L'Embut-Santa Cecília per la carretera).

Sortida de Vilanova i la Geltrú.	7 h
Montserrat-Park. Esmorzar.	8.15 h
Inici de l'etapa.	8.45 h
Sant Pau de la Guàrdia. Reagrupament.	9.15 h
	9.25 h
Coll de Can Maçana. Reagrupament.	9.55 h
	10.05 h
Plaça de Catalunya. Reagrupament.	10.55 h
	11.05 h
Santa Cecília. Reagrupament.	11.40 h
	11.55 h
Pla de la Trinitat. Reagrupament.	13.05 h
	13.20 h
Plaça de la Creu. Final de l'etapa.	13.50 h
Sortida cap a Vilanova.	17 h
Vilanova i la Geltrú.	18.15 h

Notes.-

** Esmorzarem al bar-restaurant Montserrat-Park.

** No trobarem fonts pel camí.

** Dinarem a Montserrat, en arribar.

** Si us plau, sigueu puntuals, respecteiu els reagrupaments i vigileu que hi sigui tothom.

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

DE L'ANOIA AL BAIX CINCA

3ª Etapa : COLL DEL BRUC - CAN MAÇANA - MONESTIR DE MONTSERRAT

21 de novembre 1993

L'etapa d'avui, tercera de la travessada *De l'Anoia al Baix Cinca*, la començarem al restaurant Montserrat Park, prop del coll del Bruc. En primer lloc creuarem la urbanització que hi ha al costat del restaurant i així arribarem al bonic caseriu de Sant Pau de la Guàrdia. Tot seguit ens dirigirem vers el coll de la Maçana (710 m), indret per on entrarem dins dels límits del massís de Montserrat. El recorregut des del coll de la Maçana fins al Monestir el farem per la part septentrional de la muntanya. Començarem vorejant les Agulles tot passant pel peu de la Roca Foradada; a continuació el sender ens portarà per la part obaga del Frares Encantats. Una vegada hàgim sortit de la protecció dels Frares haurem de creuar el perillós torrent del Miracle per a poder arribar a la zona del Ecos.

Després dels Ecos passarem pel peu del cim culminant del massís, Sant Jeroni, i tot seguit trobarem el Camí de l'Arrel que, arrapat a la paret dels Diables i passant pel peu del Cavall Bernat (*Carall Venerat*) ens menarà fins el Pla de la Trinitat, sota del Flautats, punt culminat del recorregut (950 m). A partir d'ací només ens restarà anar a buscar el torrent de Santa Maria on trobarem les Escales dels Pobres que, pel Pas dels Francesos, ens portaran fins a la plaça de la Creu (706 m) on finalitzarem l'etapa.

EL BRUC

El terme municipal del Bruc, de 46.76 km², situat a l'extrem de llevant de la comarca de l'Anoia, es troba en contacte amb el Bages i el Baix Llobregat i s'estén pels vessants sud-occidentals del massís de Montserrat. Els límits de llevant els formen els pics montserratins de **les Agulles**, **els Frares Encantats**, **els Ecos** i **el Tabor**, alguns dels quals sobrepassen els 1000 metres d'altitud i culminen a **la Miranda de Sant Jeroni** (1224 m). Els vessants occidentals del massís formen la divisòria d'aigües entre les que es dirigeixen al Bages: rieres de Marganell i de Guardiola, o al Baix Llobregat: rieres de Pierola i de Can Dalmases. El relleu és accidentat per turons margosos i esglaonats calcaris, entrecavalcaments d'argiles i llicorelles.

El municipi comprèn el poble del Bruc, repartit en quatre nuclis principals, l'antiga parròquia de Sant Pau de la Guàrdia, amb l'antic castell de la Guàrdia, diverses masies i veïnats i algunes urbanitzacions. Dins de la comarca de l'Anoia limita amb els termes de Pierola (S), Piera (SW) i Castellolí (W), i fora té contacte amb Castellfollit del Boix (NW), Sant Salvador de Guardiola (N), Marganell i Monistrol de Montserrat (E) del Bages i amb Collbató (E) del Baix Llobregat.

La vegetació espontània és formada per boscs de pins, roures i alzines (1200 ha) i per matollar (2300 ha), entre el qual abunda l'espècie del bruc, *erica arborea*, que és el motiu etimològic local. El rocam i els erms són considerables (650 h). Dins dels conreus de secà predomina la vinya (225 ha), seguida dels cereals (180 ha) i els ametllers i oliveres (85 ha).

El cens inicial del Bruc, de 1365 a 1370, ofereix una xifra comparativament alta, amb 66 focs, si es compara amb les que seguiran, de 43 focs el 1378 i 17 el 1497; el 1553 es recuperà, amb 22 focs. Entre els segles XVII i XVIII se sobrepassaren el 200 habitants i al segle XIX hi hagué un salt notable arribant als 898 h el 1830; l'any 1887 s'assolí el màxim demogràfic amb 1630 h. Com tants d'altres municipis de la comarca, la crisi de la fil·loxera provocà un gran descens: es perderen 525 h en una dècada. A principis d'aquest segle hi hagué una lleu recuperació que es mantingué fins a la dècada dels cinquanta; a partir d'aleshores persisteix una marcada davallada: 870 h el 1960, 774 h el 1970 i 656 h el 1981.

El poble del **Bruc**, situat a 452 m d'altitud, al sector meridional del terme, es troba repartit en quatre nuclis principals, propers els uns dels altres: **el Bruc de Baix**, disposat al llarg de l'actual carretera, al límit amb el terme de Pierola, **el Bruc de Dalt**, al llarg de l'antic traçat de la N-II, **el Bruc del Mig**, també al llarg de la carretera, centre del municipi amb la casa del comú, i **el Bruc de la Parròquia** situat a l'esquerra de la riera de Can Dalmases, que el separa dels altres barris. Aquest últim també s'anomena **el Bruc de la Plaça** i **el Carrer de la Parròquia**, que són els vials que envolten i menen a l'església parroquial. Al límit amb el terme de Collbató s'ha creat una important urbanització anomenada el Bruc Residencial.

A mitjan segle XIX, en construir-se l'actual església parroquial de **Santa Maria Assumpta**, la primitiva església romànica fou seccionada, de manera que el que era el seu absis restà com a capella lateral. En una restauració començada l'any 1958 s'hi descobriren pintures murals romàniques del segle XIII, amb escenes de la coronació i la dormició de la Verge, presidides pel Pantocràtor, així com de l'adoració dels Reis i d'altres fragments al costat de la paret antiga.

L'antiga església de **Sant Pau de la Guàrdia**, que s'aixecava al costat del castell de la Guàrdia, es consagrà l'any 1084 i es va renovar als segles XIII-XIV; fou la parròquia del terme del Bruc fins que al segle XV, pel despoblament del sector, la parroquialitat passà a l'església del Bruc. Les seves ruïnes són conegudes avui per **Sant Pau Vell**. Al segle XVIII, concretament als anys 1740-42, fou bastida una nova església un xic més avall, prop de la masia de **Ca N'Elies** o **Forn del Vidre**, al lloc on hi havia des del segle XIII una capella dedicada a Sant Abundi.

El **castell de la Guàrdia (del Bruc o de Montserrat)** s'aixecava dalt d'un turó a ponent del coll de Can Maçana, als contraforts del massís de Montserrat. El primer esment és del 974, amb el nom de **castell de Bonifaci**, i pertangué als vescomtes de Barcelona i, a l'extinció d'aquest llinatge, passà a uns castlans cognominats *Saguàrdia*. El 1370 el rei Pere III vengué al monestir de Montserrat la jurisdicció alta i baixa, civil i criminal, del castell de la Guàrdia i de la parròquia del Bruc, que el monestir mantingué fins a la fi de l'Àntic Règim.

Dins del terme formen veïnats **Sant Pau de la Guàrdia**, **el Raval** (al límit de ponent), **l'Espinac** (al sector nord-occidental) i **Can Marc de la Vall** (al sector nord). Cal destacar l'antiga masia de **Can Maçana**, situada prop del coll homònim, al peu de l'antic castell de la Guàrdia; fou possessió de Montserrat als segles XVIII i XIX i durant les guerres carlines es fortificà. D'altres masies importants són: **Can Jorba**, on estigué amagada la imatge de la Mare de Déu de Montserrat als anys 1837-44, **Cal Pasqual**, **Cal Castellet** i **la Cova**. A la capella de

Ca n'Oller es conserva un retaule procedent de la capella romànica de **Sant Simeó l'Estilita**, avui arruïnada. També es conserva la capella de **la Mare de Déu de la Font**, però resten abandonades les de **Can Solà de la Balma** i la romànica de **Sant Miquel de Vilablara**. **La Vinya Nova** fou una important granja de Montserrat, al límit entre el Bruc i Collbató, adquirida al segle XVI; actualment resten les ruïnes de la gran casa on els monjos anaven a descansar i una petita capella.

Al darrer terç del segle XVIII fou esplanada una nova carretera entre Martorell i Igualada, alternativa de la secular via romana i del camí ral, que passaven pel congost de Capellades. Tot i que no figurà als mapes fins ben entrat el segle XIX, els serveis oficials francesos la tenien ben assenyalada, ja que l'exèrcit napoleònic la va seguir en dirigir-se cap al Bruc el 1808. La ruta més nova ha estat la N-II, de Madrid a França per la Jonquera, que popularitzà el **coll del Bruc**, de 620 metres d'altitud, ple de giravolts. Sempre ha estat un punt difícil per a la circulació, de primer per a les tartanes i les diligències i, després, per als vehicles a motor. El 1974 aquest inconvenients foren superats en inaugurar-se el **túnel del Bruc**, de 1200 metres de longitud, dels quals, 200 pertanyen al terme del Bruc i els altres 1000 al de Castellolí.

El monument al Timbaler, obra escultòrica de Frederic Marès, inaugurat el 1952, a la sortida del Bruc del Mig, fa memòria d'unes gestes singulars de la Guerra del Francès, que van desfer el mite d'una invencibilitat i desbarataren els plans de Napoleó. Contràriament a les versions llegendàries, no hi hagué banderes miraculoses ni timbalers màgics (és especialment difosa la contalla d'un jove timbaler natural de Santpedor que amb els seus redobles de timbal hauria fet creure als francesos que s'apropava un gros exèrcit), ni tampoc fou un moviment popular ni una reacció espontània. Les famoses **batalles del Bruc** foren preparades i canalitzades per una minoria dirigent del país, eclesiàstica i gremial, amb la participació de les forces armades. El primer combat del 6 de juny de 1808 fou una emboscada estratègica, ben calculada pels militars professionals, i no l'acció d'uns pagesos inexperts, sense armes ni direcció. La intervenció decisiva fou la de les tropes suïsses del regiment de Ludvig Wimpffen, que el maig de 1808 tenia 2101 homes, distribuïts en dos batallons i formats per una companyia de granaders i quatre de fusellers; estava de guarnició a Tarragona, però amb destacaments a diverses viles catalanes. La suma dels soldats suïssos, d'altres militars espanyols i els efectius dels sometents hom l'estima en uns 2200 combatents, enfront dels 3800 homes de la columna napoleònica, on no hi havia cap francès, sinó que eren suïssos i italians, comandats pel brigadier Schwartz, que era austríac, i que tingué més de 300 baixes, la pèrdua d'un canó i una retirada vergonyosa. De fet la confrontació més forta fou entre els soldats suïssos, uns a favor de Napoleó i els altres en contra.

La segona batalla del Bruc, la del 14 de juny de 1808, fou militarment més important que la primera i els paisans hi van fer un paper més aviat secundari. Les forces militars contràries a Napoleó eren superiors a les del dia 6, però també inferiors als enemics, ara comandats pel general Chabran, que tornaren a ser derrotats, malgrat que no existí el factor sorpresa de la primera vegada. A més de les tropes suïsses hi intervingueren els sometents de diverses poblacions, principalment d'Igualada i de Manresa i de les seves demarcacions, i els terços de miquelets de Cervera i de Lleida i un destacament de soldats i artillers de la guarnició de Barcelona. El reconeixement de les accions de l'exèrcit no desmereix la glòria de Ramon de Montaña, de Manresa, ni la d'Antoni Franch, d'Igualada, com a caps més representatius dels sometents catalans que hi aportaren llur col·laboració.

=====

EL MASSÍS DE MONTSERRAT

El massís muntanyós de Montserrat correspon a la Serralada Pre-litoral Catalana i s'estén, paral·lel al Llobregat, entre el **congost del Cairat**, a l'est i el **coll de la Maçana**, que el separa de la serra de la Guàrdia, a l'extrem oest. Té uns 10 km de llargada, en el sentit est-oest, i només 5 km d'amplada. La vall de Marganell i l'altiplà de Collbató-els Brucs limiten la muntanya a nord i sud respectivament. El perímetre total, de forma aproximadament el·líptica, és d'uns 25 km.

Els dos vessants principals de la muntanya presenten una configuració de gran contrast: penya-segats altíssims solcats per canals verticals, al costat nord, i torrents allargassats i amples graonades descendents, al vessant meridional.

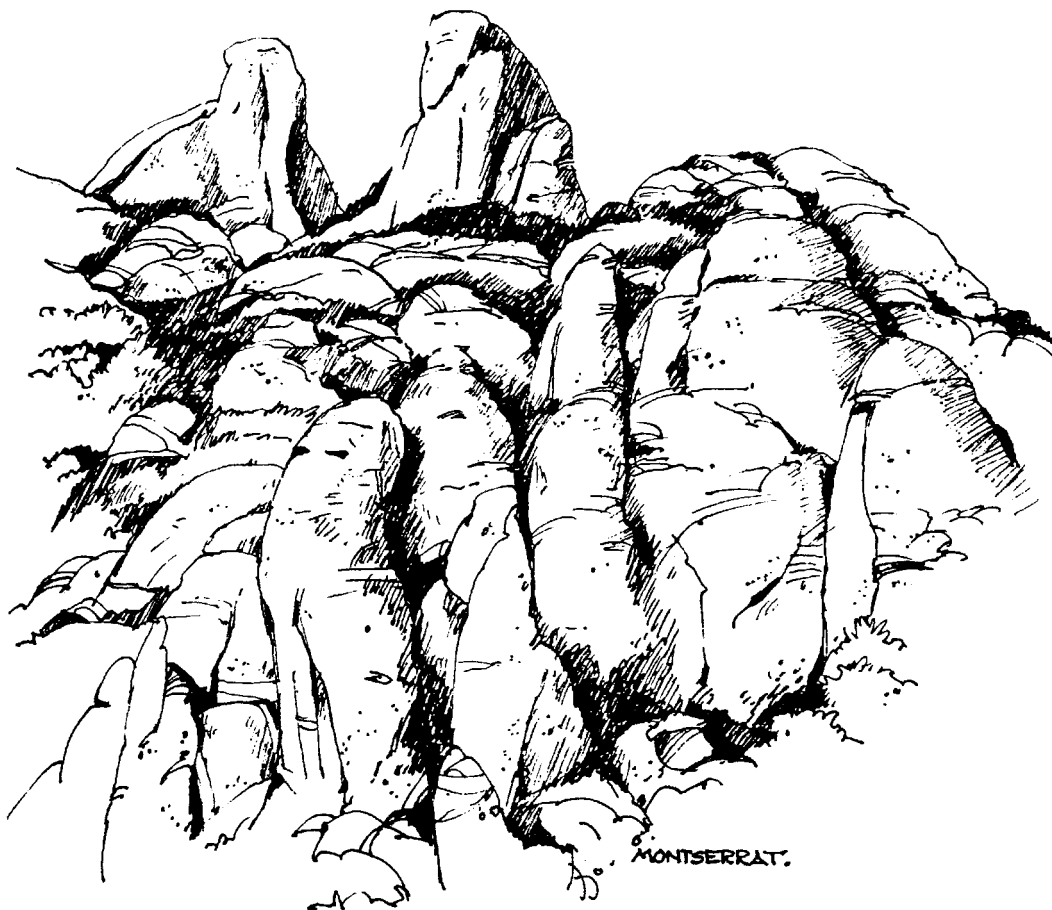
El **coll de Migdia**, situat entre els dos cims més alts de Montserrat, **Sant Jeroni** (1224 m) i **els Ecos** (1112 m), i flanquejat pel característic fitó de **les Talaies**, divideix la muntanya en dues parts, de llargada aproximadament igual: la part oriental, que va fins al Llobregat, i l'occidental, vers Can Maçana. La primera se subdivideix en dos sectors, separats pel profund esvoranc del **torrent de Santa Maria**, que drena el sector més alt de la muntanya i seguint la direcció de llevant s'aboca al Llobregat. El sector situat a la dreta del torrent és l'anomenat de **Santa Magdalena**, amb les **serres Llarga, de Sant Joan, i de les Paparres**, els **plans de les Taràntules i de Sant Miquel** i les roques del grup de **les Gorres (la Gorra Frígia i la Gorra Marinera)** i **dels Pollegons** entre d'altres. A l'esquerra del torrent de Santa Maria, es troba l'emplaçament del monestir i, per tant, el centre històric i espiritual de la muntanya; és el sector dit de **Sant Salvador** que s'inicia amb el grup de cims **dels Flautats** i arriba, per la **serra de les Lluernes**, fins al **Cavall Bernat**. A més del famós Cavall hom troba en aquest sector aquelles roques en què la imaginació popular ha vist, per exemple, **la Mòmia, la Panxa del Bisbe, la Prenyada, el Cap de Mort**, etc.

Més enllà del coll de Migdia, la part occidental de la muntanya comprèn tres sectors ben diferenciats: **els Ecos, els Frares Encantats i les Agulles**, separats entre si pels passos del **Coll de Port i del Portell**. Alguns dels monòlits d'aquest sector tenen noms ben coneguts: **el Lloro, el Cilindre, les Bessones, la Tri-roca, les Portelles Gran i Petita** ... En el mateix sector s'escau la inconfusible **Roca Foradada** i la seva inseparable **Cadireta**.

Si la fantasia del poble ha vist retratats als penyals montserratins tantes fesomies humanes, d'animals o d'objectes inanimats (recordem a part dels que s'han dit, **el Gegant Encantat, el Bisbe, la Monja, el Sentinella, el Faraó,...**, **el Camell, la Salamandra, el Cap de Gat, la Trompa de l'Elefant,...**, **la Caputxa, la Trumfa, l'Albarda, el Setrill, els Plecs del Llibre**, etc.), l'erosió produïda pels agents atmosfèrics n'ha estat l'autor material en *esculpir* els sorprenents relleus del massís montserratí. Les roques, formades per conglomerats de còdols, de diversa mena, però principalment calcaris, lligats per un ciment natural de calç i argila, manifesten amb evidència llur origen sedimentari. Uns corrents d'aigua de gran cabal i fort desnivell, des de l'inici del període eocè, abocaren en aquest racó extrem de la Depressió de l'Ebre, que després ha esdevingut la vora meridional del Bages, els materials arrossegats del muntanyam catalano-balear d'on procedien. Aquesta explicació científica, potser una mica prosaica, queda compensada pel lirisme de la versió poètica del **Virolai**: "*Amb serra d'or, els angelets serraren eixos turons ...*".

Característica molt remarcable de la flora montserratina és la seva riquesa i gran varietat. Hom diu que hi són representades més de la meitat de les tres mil espècies de plantes que creixen a Catalunya. La diversitat de condicions climatològiques, degudes a les diferents alti-

tuds, al contrast entre la part solana i l'ombrívola, els llocs arrecerats i els paratges ventejats i la situació de frontera entre la Depressió Central i la Pre-litoral, participant del clima d'ambdues, expliquen aquest curiós fenomen. Resulta encara més sorprenent la riquesa vegetal de Montserrat entremig de tanta roca àrida, amb torrenteres vertiginoses i ni una font a penes a la part alta de la muntanya.

Com un record del que devia ésser en altres temps el paisatge vegetal total de la muntanya, l'alzinar és encara predominant en el bosc montserratí, però, des de la part baixa i enfilant-se pels relleixos muntanyencs, el pi blanc es manifesta abassegador. Per dissort, gairebé cada estiu, els incendis forestals s'obstinen a malmetre el verd mantell de la muntanya i també han atemptat contra seu algunes de les recents obres d'infraestructura viària.

Montserrat és pobra d'aigua; s'entén, de fonts d'aigua corrent, pels cimals de la muntanya. Les pluges rellisquen ràpides per les altes parets de roca i l'aigua que s'embassa als planells superiors no penetra tampoc en el dur conglomerat. Les fonts cal cercar-les als baixos dels vessants bagenc, encarat al nord: les **fonts dels Monjos, de les Guilleumes, del Llum, del Moro, de la Teula,...**, i les que alimenten la riera de Marganell: **del Bisbal, de la Jaia, del Casot,...** A Monistrol, la **Font Gran**, de nombrosos raigs, aboca l'aigua que més amunt escasseja tant. L'única font important a nivell del santuari és la llegendaria **del Portal o del Miracle**. L'aigua per a l'ús domèstic i les múltiples necessitats i serveis del monestir i dels seus annexos, cal recollir-la en cisternes o es puja des del Llobregat. Els únics corrents d'aigua, i no pas amb cabal continu, que solquen Montserrat són els **torrents de Santa Maria i Tortuguier**, que desguassen al Llobregat, al nord i al sud de Monistrol respectivament.

Algunes de les coves montserratines han donat el testimoni més antic de presència humana a la muntanya. El museu arqueològic del monestir conserva exemplars interessantíssims de ceràmica cardial i d'altres peces d'art neolític, trobats a la **Cova Gran**, a la **Cova Freda** i d'altres, de la façana meridional, pròximes al poble de Collbató. També hi ha indicis de poblament humà, de cultures i èpoques posteriors, però el gran moment de la presència històrica de l'home a Montserrat s'iniciava en plena edat mitjana, durant el segle X i principis del següent, amb les fundacions dels monestirs de **Santa Cecília** i de **Santa Maria** i el paral·lel desenvolupament de les parròquies i petits centres urbans (Monistrol, Collbató, Marganell, el Bruc, etc) al peu de la muntanya. Una forma peculiar de poblament dispers fou, en temps antic i fins al segle XIX, el que oferien les tretze ermites habitades per anacoretes, erigides a la part més alta de la muntanya, per damunt del monestir, i organitzades en tres agrupaments batejats amb noms de ressonàncies bíbliques i patristiques: **Tabor**, **Tebes** i **Tebaida**. Les tretze ermites eren les anomenades de **Sant Jeroni**, **Santa Magdalena**, **Sant Onofre**, **Sant Joan**, **Santa Catarina**, **Sant Jaume**, **Sant Antoni**, **Sant Salvador**, **Sant Benet**, **Santa Anna**, la **Santíssima Trinitat**, la **Santa Creu** i **Sant Dimes**.

A l'actualitat, la població montserratina es redueix al nucli del monestir i santuari, situat en territori municipal i parroquial de Monistrol. Un agrupament molt més petit, és el constituït per l'hotel i alguna casa habitada de la Colònia Puig, l'antic cenobi de Santa Cecília i, sobretot, el nou monestir de monges de Sant Benet, la instal·lació definitiva del qual data de l'any 1954; tot dintre del terme municipal i parròquia de Marganell.

EL SANTUARI DE MONTSERRAT

El santuari de la Mare de Déu de Montserrat ocupa un estret relleix del vessant sud-est de la muntanya, a l'esquerra del torrent de Santa Maria. Encarat a migjorn, li fan d'espona i capçalera els acimats turons que formen el grup de la Trinitat, a la regió dita de Sant Salvador.

Aquest alt dosser natural l'empara dels vents freds de tramuntana. La seva altitud és de 720 metres, calculats a l'esplanada o plaça davantera del Monestir. El santuari, els allotjaments principals i llurs serveis annexos, s'escau en territori depenent del municipi de Monistrol de Montserrat i de la parròquia de Sant Pere d'aquesta vila. Altres allotjaments i dependències auxiliars del santuari, els situats a la dreta del torrent corresponen al municipi de Collbató i a la seva parròquia de Sant Corneli.

Prescindint de les moltes llegendes brollades entorn de Montserrat, cal situar l'origen històric del santuari en una ermita documentada des de la fi del segle IX, però de probable existència més antiga. El 20 d'abril de l'any 888, el comte Guifré el Pelós donà al Monestir de Ripoll *el lloc anomenat Montserrat i les esglésies existents al cim d'aquesta muntanya o als seus peus*. Un document de l'any 933 aclareix quines eren les esglésies o capelles situades a Montserrat : **Santa Maria, Sant Iscle, Sant Pere i Sant Martí**. És més versemblant que la petita església de Santa Maria que, per un altre document del 932, consta situada dalt de la muntanya, fos l'inici del gran santuari actual. Al seu costat i per mantenir-hi el culte adient, al principi del segle XI ja hi havia una cel·la o petit cenobi de monjos benedictins, depenent de Santa Maria de Ripoll.

De la primitiva església de Santa Maria, no en resta cap vestigi arquitectònic, però sí d'una altra construcció, romànica, del segle XII, que substituï aquella: el portal, ara situat a mà dreta de qui entra a l'atri de la basílica montserratina. I és també del mateix temps la imatge de la Verge titular, centre de la devoció dels fidels que, a través dels segles i de manera constant, han visitat aquest santuari.

La imatge de la **Mare de Déu de Montserrat** és de fusta tallada, policromada i daurada, atribuïda pel seu estil a la fi del segle XII o, al més tard, als primers anys de la centúria següent. El color negre de la cara i les mans de la Verge, i també, de les del Nen, és la principal característica d'aquesta imatge; d'aquí li ve el nom de *Moreneta*. Pel que fa la causa d'aquesta morenor hi ha diverses teories. Hi ha qui diu que cal atribuir-la al fum dels ciris que cremaven davant de la Verge a la petita església romànica. D'altres ho expliquen per un motiu més convincent: la reacció química del vernís amb què havien estat encarnats el rostre i les mans de les devotes figures; seria un fet, no pas excepcional, el de cobrir aqueixes parts amb una fina capa d'argent que, en oxidar-se, s'hauria tornat completament negre. Finalment també hi ha qui pensa que la morenor no té el seu origen en un fet fortuït, sinó que fou desitjada i provocada expressament.

L'edifici principal del santuari és el gran temple monacal. La seva construcció fou iniciada per l'abat Bartomeu Garriga l'any 1560 i es consagrà el 2 de febrer de 1592. És una església d'una sola nau amb sis capelles a cada banda i tribunes superiors, acabada amb absis poligonal i coberta amb voltes de creueria d'una gran alçada. L'incendi que sofrí l'any 1811, provocat per les tropes napoleòniques, la restauració posterior i els diversos i importants treballs de decoració i renovació de l'espai interior, han alterat moltíssim l'aspecte original del temple. A la part externa del temple cal destacar la façana monumental i el cambril adossat a l'absis. La primera és obra de l'arquitecte Francesc de P. Villar, d'estil neoplateresc, amb escultures dels germans Vallmitjana, inaugurada l'any 1901. L'edifici del cambril data dels darrers anys del passat segle; projectat pel mateix arquitecte Villar, hi col·laborà en el disseny d'elements ornamentals l'aleshores jove arquitecte Antoni Gaudí.

El catàleg monumental del recinte montserratí extern comença amb el claustre gòtic : una galeria subsisteix del que va construir-se, al segle XV, en temps de l'abat comendatari Guiliano della Rovere, futur papa Juli II, amb una altra galeria restaurada aprofitant elements dispersos

del mateix claustre, destruït al principi del segle passat. Són les úniques restes gòtiques del vell Monestir. Al seu costat s'eleva la gran façana moderna, projecte de l'arquitecte Folguera, i flanquejada per l'anomenada Torre Abacial. Aquesta façana, que presideix l'esplanada del santuari, obra de Puig i Cadafalch, dóna entrada al claustre de l'abat Argeric, del segle XVIII. Hi ha, a l'entrant, dos conjunts magnífics d'escultura renaixentista, els sepulcres de Bernat Vilamarí i de Joan d'Aragó, important però lamentablement escassa romanalla de l'antiga decoració monumental del Monestir.

BIBLIOGRAFIA

- ## Gran Geografia Comarcal de Catalunya.
Volum 2. El Bages, El Berguedà i el Solsonès.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1981).
- ## Gran Geografia Comarcal de Catalunya.
Volum 5. El Penedès i l'Anoia.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1982).
- ## Gran Enciclopèdia Catalana.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1969).
- ## Això és Catalunya. Guia del Patrimoni Arquitectònic.
Departament de Cultura de la Generalitat.
Editorial Plaza i Janés. Barcelona. (1ª Edició, 1988).
- ## Topoguaia del GR-7-2. Fascicle : Bellprat - Monestir de Montserrat.
Comitè Català de Senders de Gran Recorregut. (2ª Edició, 1984).
- ## Caminant a Montserrat I. El massís.
Ramon Ribera-Mariné.
Cavall Bernat 22.
Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (1ª Edició, 1992).
- ## De Can Maçana al Monestir.
Amics del Sol (1992).
- ## Montserrat.
Guia cartogràfica. Mapa Escala 1:10000
Editorial Alpina. Granollers (1989)
- ## Castellolí. 391-II (35-15)
Mapa Topogràfico Nacional de España. Escala 1:25000
Dirección General del Instituto Geográfico Nacional.
- ## Dibuixos d'En Bernat Salvador.

DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

	Horari	
Parcial	Total	Quilòmetres

0.00	0.00	0.000

Comencem l'etapa d'avui situats davant del restaurant Montserrat-Park, al peu de l'antiga carretera dels Brucs (615 m). Per tal d'anar a trobar el GR-7-2 hem de seguir aquesta carretera cap a l'esquerra, en direcció al coll del Bruc.

Abans d'arribar a l'alçada d'un senyal de doble retomb dreta-esquerra, hem d'abandonar la carretera i continuar per un senderol de sòl herbós i poc marcat que segueix per la vora del bosquet, al límit amb el camp que tenim a la dreta. El senderol s'enfila amb suau pendent.

0.05	0.05	0.300

En arribar al capdamunt del camp desemboquem en un camí carreter; és el GR-7-2. L'hem de seguir cap a la dreta.

Compte: Una mica més endavant, quan el camí decanta vers l'esquerra tot iniciant una lleugera baixada, l'hem de deixar i continuar per un corriol poc marcat que segueix endavant, en la direcció que portàvem, enfilant-se per un desnivell.

El corriol voreja la capçalera del camp que s'estén vers la carretera; anem en direcció a unes cases que es veuen enfront.

0.04	0.09	0.600

Després de passar per entremig d'unes edificacions, el corriol gira cap a l'esquerra (630 m). En aquest punt l'hem d'abandonar per tal d'enfilarnos pel talús que tenim davant. D'aquesta manera sortirem en un carrer de la urbanització Montserrat Parc. Continuem per aquest carrer.

Ens trobem amb una cruïlla de carrers. Ací hem de deixar el que seguíem, que baixa, i continuar pel primer de l'esquerra que puja cap enrera; és el carrer Verge de Montserrat.

En arribar al capdamunt de la pujada, el carrer retomba cap a la dreta i comença a davallar. A la dreta, hi tenim una bonica panoràmica del massís de Montserrat; més a prop es veu l'antiga torre de vigilància del castell de la Guàrdia.

0.05	0.14	0.950

A l'esquerra deixem el carrer del Bosc i una mica més endavant passem per davant del bar "La Moreneta" que queda a la dreta. Continuem pel carrer Verge de Montserrat que segueix la carena de la serra; deixem carrers laterals.

0.06   0.20   1.350

Després d'una lleugera pujada arribem en una cruïlla (650 m); hem de rebutjar els dos trencalls de la dreta i continuar pel carrer Verge de Montserrat que planeja cap a l'esquerra. Rebutgem carrers laterals.

0.04   0.24   1.620

Arribem al final de la urbanització asfaltada; deixem un carrer que se'n va per la dreta i continuem endavant per un camí-carrer que puja.

0.03   0.27   1.820

En finalitzar la pujada el camí passa pel peu d'un gran dipòsit cilíndric que queda a l'esquerra, a un nivell superior (670 m). Planegem en direcció al turó ple d'antenes que veiem davant.

0.01   0.28   1.900

Arribem en una cruïlla; hem de rebutjar les branques laterals i continuar en direcció a les antenes. Un rètol ens diu que ens dirigim vers Sant Pau de la Guàrdia. Pugem.

0.03   0.31   2.100

En passar pel coll se'ns uneix un camí que baixa del turó on hi ha les antenes. Uns metres més endavant arribem al caseriu de Sant Pau de la Guàrdia (680 m). El camí trifurca; hem de seguir per la branca de l'esquerra que voreja una gran bassa deixant-la a la dreta.

Passem per entremig d'edificacions i al final ens trobem amb una bifurcació; la branca de la dreta puja vers una placeta situada enfront de l'església. Nosaltres hem de seguir per la branca de l'esquerra que segueix endavant baixant lleugerament. Més endavant passem pel costat d'una tanca.

0.03   0.34   2.300

En passar pel costat d'unes grans soques, el camí bifurca; rebutgem la branca de la dreta que baixa i seguim per la de l'esquerra, en la direcció que portàvem. A l'esquerra, una mica separat i elevat, hi ha un gros pi solitari.

Passem per alguns trams de conglomerat. A la dreta, a un nivell inferior, s'hi estén un gran camp utilitzat com a zona de pasturatge per una família cavallar.

0.02   0.36   2.440

Troblem una nova bifurcació; ara escollim la branca de la dreta. Continuem endavant.

0.01   0.37   2.510

Passem per davant del cementiri del poblet.

0.03   0.40   2.810

El camí torna a bifurcar (690 m); rebutgem la branca de la dreta, poc marcada, i seguim per la de l'esquerra que puja. El camí es transforma en un senderol que s'enfila per un tram ple de pedres soltes del conglomerat.

0.05   0.45   3.110

Desemboquem en un camí transversal que planeja (730 m); l'hem de seguir cap a l'esquerra.

Més endavant pugem per un tram amb el sòl malmès pels reguerots.

0.10   0.55   3.690

Arribem al capdamunt de la pujada (775 m). Enfront, a tocar, hi tenim el massís de Montserrat i, en primer terme, a baix, hi veiem el coll de la Maçana. A la dreta, damunt d'un tuonet, hi ha les restes de la torre de vigilància del castell de la Guàrdia. El camí gira vers l'esquerra i comença a davallar lleugerament.

0.01   0.56   3.760

En travessar la capçalera del fondal que s'aboca vers el coll de la Maçana, hem d'abandonar el camí i baixar pel graonat de rocalls que marca el llit del torrentet.

0.06   1.02   4.180

El senderol ens mena en un pla herbós situat per damunt de l'edifici de Can Maçana; ací hem de girar cap a la dreta per anar a creuar el llit del torrent. Una vegada travessat el tàlveg, decanem vers l'esquerra i passem per sota d'unes alzines.

0.01   1.03   4.250

Després de salvar un petit desnivell, el corriol desemboca a la carretera (730 m); l'hem de seguir cap a l'esquerra, en direcció al coll. En arribar davant de Can Maçana l'hem d'abandonar i anar cap a la dreta per una pista orientada a llevant; és el camí que ens portarà al coll de Guirló.

A l'esquerra deixem les restes d'un antic forn de vidre i una mica més enllà se'ns uneix un camí que puja d'una petita esplanada que hi ha a la dreta.

0.03   1.06   4.450

Trobem una bifurcació amb grans blocs de pedra a l'enforcall (745 m); hem de seguir per la branca de l'esquerra. Continuem la pujada.

Més endavant, en superar un desnivell, se'ns ofereix la gran panoràmica del conjunt de les Agulles amb la característica silueta de la Roca Foradada a l'extrem septentrional. Planegem.

0.11   1.17   5.150

A la paret de pedra de la dreta hi ha un rètol indicatiu del GR-7-2. Una mica més enllà deixem un camí a la dreta que ens portaria a Sant Pau Vell. Seguim endavant vorejant uns grans blocs de roca que han caigut al mig de la pista.

0.02   1.19   5.280

Arribem al coll de Guirló (795 m). A la dreta deixem un camí que baixa vers el Bruc; seguim endavant planejant. Hem de salvar una arrodonida rasa que intenta barrar el pas dels vehicles motoritzats (sense aconseguir-ho). Baixem lleugerament.

0.01   1.20   5.340

A la dreta deixem el senderol que es dirigeix vers el refugi Vicenç Barbé. Més enllà passem pel peu d'una paret de roca que s'havia utilitzat com escola als temps heroics de l'escalada; a la seva part superior encara s'hi pot veure una biga amb una corriola al seu extrem.

Planegem per la part obaga de les Agulles. De sobte, en fer un retomb, se'ns apareix la Roca Foradada amb la Cadireta de les Agulles.

0.09   1.29   5.890

S'acaba el camí i hem de continuar en la mateixa direcció per un senderol que s'enfila. Més endavant planegem envoltats de vegetació.

0.05   1.34   6.190

Passem pel peu de la Roca Foradada i de la Cadireta (830 m). En aquest punt deixem un viarany pedregós a la dreta que s'enfila vers el trauc de la Foradada. Seguim endavant planejant; més enllà tornem a pujar.

Passem pel costat d'uns troncs ajaguts a la vora del camí.

0.05   1.39   6.470

En un petit replà ens trobem amb una bifurcació del senderol (850 m); a la dreta hi ha un

rètol que ens indica que venim del *Coll de Guirló per sota la Cadireta*. La branca de la dreta s'enfila vers el coll de Port; nosaltres hem de seguir cap a l'esquerra planejant. Poc després començarem a baixar fent ziga-zagues.

0.05   1.44   6.780

El corriol voreja un contrafort de la serra; a l'esquerra hi ha una gran bòfia, mig coberta de vegetació, anomenada l'Embut. Baixem amb fort pendent.

0.03   1.47   6.970

Desemboquem en una petita placeta d'on surt un trencall cap a l'esquerra (770 m). La pedra que hi ha a l'enforcall ens indica que aquest corriol davalla vers la carretera; la baixada es pot fer per la font de Sant Josep o la Plaça de Catalunya i s'arriba aproximadament al punt quilomètric 4.5 on hi ha el monòlit del Miracle. Nosaltres hem de seguir endavant baixant lleugerament.

0.01   1.48   7.020

Troblem una nova bifurcació; la branca de l'esquerra és un altre corriol que baixa cap a la carretera. Continuem per la de la dreta, pujant. Passem pel costat d'una petita paret de roca. Ara el camí circula pel vessant septentrional dels Frares Encantats.

0.03   1.51   7.170

Travessem el llit d'un torrentet cobert de pedres. Continuem pujant.

Després de salvar l'obstacle d'un pi travessat al mig del corriol (és possible que ja no hi sigui perquè estan arrançant el camí) sortim en una petita esplanada. El senderol s'enfila cap a la dreta. Trobem d'altres troncs abatuts al mig del sender. El pendent es fa més pronunciat.

0.03   1.54   7.320

Passem per sota de les Coves Roges, un gran baumat que hi ha al peu del cingle de la dreta. Pugem.

0.05   1.59   7.570

Arribem en un petit llom (820 m). A la dreta deixem un trencall, senyalitzat amb marques blaves, que puja per la canal del Miracle. Nosaltres hem d'anar cap a l'esquerra. Baix, més enllà de la carretera, a la carena de la Creu de Ferro, s'hi veu una gran bassa.

El corriol decanta cap a la dreta i s'introdueix dins la canal del Miracle. **Compte:** Aquest tram és una mica difícil perquè s'ha de salvar un desnivell d'uns quants metres per tal d'arribar al llit de la canal. Hi ha una graonada de troncs i unes viguetes clavades a la roca que faciliten

la baixada.

0.05   2.04   7.620

Una vegada superat aquest obstacle sortim de la canal i continuem endavant.

0.01   2.05   7.670

Trobem una bifurcació. La branca de l'esquerra, que rebutgem, és el nou recorregut de la drecera del Miracle que baixa vers la carretera; aquest nou traçat es va haver de fer després de l'incendi del 1986. Continuem per la branca de la dreta, planejant.

0.02   2.07   7.770

Passem per un replà ben arranjat on hi ha un rebrot d'una de les alzines supervivents de l'incendi.

0.01   2.08   7.820

Arribem enfront d'un amuntegament de pedrots; ens hi hem d'enfilar per la dreta i d'aquesta manera arribarem en un caminet molt ben traçat (810 m).

Nota.- Tot aquest tram del GR-7-2 ha estat arranjat recentment pels components dels grup *"Amics del Sol"*.

Travessem una torrentera plena de pedres i més endavant pugem lleugerament. Travessem alguns torrentets secundaris. Ens apropem a la regió dels Ecos.

0.06   2.14   8.120

Creuem el llit del torrent de Malany on hi creixen alguns faigs i notables exemplars de boix (820 m). Continuem pujant lleugerament.

En vorejar el contrafort que separa les canals de Malany i de la Font de la Llum se'ns apareixen les impressionats parets occidentals de Sant Jeroni.

0.07   2.21   8.470

Travessem un nou torrent, és la canal de la Font de la Llum (830 m). Aquesta canal puja vers el coll del Migdia. A la dreta hi té els Ecos, amb el Camell dels Ecos en primer terme, i a l'esquerra les Talaies. Al llit del torrent hi ha un rocallís; una petita marjada de ciment ens en facilita el pas.

Continuem per l'altra vessant baixant lleugerament. Poc després trobem una cruïlla; hem de continuar per la branca de l'esquerra que baixa. El corriol de la dreta puja cap als Ecos. Bai-

xem fent ziga-zagues.

0.05	2.26	8.720

Travessem un nou torrent que baixa de Sant Jeroni. Continuem la baixada en ziga-zagues.

0.03	2.29	8.870

Arribem en un petit replà ple de rebrots d'alzina. Des d'ací tenim una magnífica panoràmica sobre la regió dels Ecos i la canal de Migdia. Seguim baixant.

0.02	2.31	8.970

Per la dreta se'ns uneix un corriol que baixa. Ens apropem a la carretera. Més endavant deixem un corriol que baixa per l'esquerra; planegem (700 m).

0.03	2.34	9.120

Després de pujar per un rocalls, planegem pel costat d'un tronc ajagut a la vora del camí. Més enllà, el corriol es desdobla durant uns metres.

0.03	2.37	9.270

Passada una nova ziga-zaga ens trobem amb una bifurcació, just per damunt de l'antic restaurant de Santa Cecília, situat al peu de la carretera. La branca de l'esquerra baixa fins la carretera pel costat del restaurant; nosaltres seguirem per la de la dreta que després de creuar el llit de la canal de Sant Jeroni, s'enfila amb fort pendent pel seu vessant.

0.03	2.40	9.420

Després de la forta pujada desemboquem en un caminet transversal, enfront d'una torre d'una línia de conducció elèctrica (750 m). És el camí de la canal de Sant Jeroni que, de seguir-lo cap a la dreta ens menaria al punt culminant del massís. Continuem cap a l'esquerra, planejant en la direcció de la línia elèctrica. A la dreta deixem un corriol.

0.02	2.42	9.520

En una bifurcació hem d'agafar la branca de la dreta que de moment puja lleugerament i després baixa. Baix, a l'esquerra, a tocar de la carretera, hi veiem el monestir de Santa Cecília.

0.02	2.44	9.620

Nova cruïlla; hem de rebutjar les dues branques laterals i anar per la del mig que s'enfila

lleugerament. Compte perquè a la branca de la dreta també hi ha un senyal mig amagat. La branca de l'esquerra baixa vers la carretera pel costat de la caseta d'un transformador.

Passem pel costat d'un arbre que té el senyal del GR ben visible i immediatament el senderol bifurca. La branca de la dreta, més marcada, puja lleugerament pel costat de l'arbre. Nosaltres hem de seguir per la de l'esquerra, més desdibuixada, que baixa lleugerament en direcció a la carretera. Poc abans d'arribar a la carretera, el caminet gira vers la dreta i continua paral·lel a ella.

0.02	2.46	9.820

A la dreta trobem un pal indicador (690 m). En aquest punt deixem un sender que baixa vers Santa Cecília; és el GR-4. Continuem endavant; pugem.

Deixem un trencall poc marcat a l'esquerra i més enllà un altre a la dreta.

Travessem un torrentet per una zona molt ombrívola amb grans pedrots.

0.07	2.53	10.170

Arribem al Camí de l'Arrel que puja de la carretera; l'hem de seguir cap a la dreta pujant.

0.01	2.54	10.220

Travessem un petit torrent amb el llit ple de pedres. Baix, a l'esquerra, hi veiem l'edifici de l'estació inferior de l'antic aeri de Sant Jeroni, actualment desmantellat.

0.01	2.55	10.270

Travessem la canal del Moro (720 m).

0.03	2.58	10.420

Voregem una bauma de parets rogenques. El camí passa per una lleixa anomenada la bateria de l'Hospitalet i planeja pel vessant esquerra del torrent dels Avellaners.

0.02	3.00	10.520

Creuem el torrent dels Avellaners (730 m); és un tram molt ombrívol, amb força vegetació. Pugem i, una mica més enllà, entrem en una de les zones cremades.

Ens acostem a la impressionant paret anomenada del Diables pel seu color vermellós; al seu extrem esquerre hi ha l'escletxa dels Teixos, d'uns 100 metres de vertical, damunt de la qual està situada l'ermita de Sant Antoni.

0.05   3.05   10.770

Pugem per un rocallís; és el pas de l'Arrel que dona nom a tot el camí. Davant tenim el gegantí monòlit del Cavall Bernat.

0.06   3.11   11.070

Creuem un petit replà. Continuem pujant.

0.02   3.13   11.170

Travessem una canal. Més endavant passem per sota d'un estrep de forma peculiar que davalla del Cavall Bernat, és el Morral del Cavall.

0.07   3.20   11.520

Creuem el llit de la Canal del Cavall (810 m), ple de pedres. Seguim pujant.

0.03   3.23   11.670

Passem per un tram de rocallísos.

0.03   3.26   11.820

Voregem el contrafort del Projectil (860 m), agulla característica del serrat de les Barretines, que baixa de la roca del Falcons. Continuem pujant per clapes de pedra i alzinar, sempre per un camí clar i molt suau.

0.05   3.31   12.070

Creuem un planell de rocallís situat al contrafort que limita la part occidental de la canal Plana. Aquest punt és un excel·lent mirador sobre el conjunt dels Flautats. A partir d'ací el camí s'endinsa cap a la canal Plana.

0.03   3.34   12.220

Arribem a l'ombrívol llit de la canal Plana (870 m); hem de pujar una mica pel xaragall. A la dreta deixem un corriol que puja pel fons de la canal.

0.02   3.36   12.320

A l'esquerra deixem un viarany, senyalitzat amb marques grogues, que baixa cap a la canal de la Font del Gat. A la dreta, penjat d'un arbre, hi ha un petit rètol que ens diu que venim de

Santa Cecília.

0.03   3.39   12.470

Sortim de la conca de la canal Plana tot vorejant el seu contrafort oriental (875 m). Més enllà pugem per un rocallís. A la dreta tenim la paret del Flautats.

0.05   3.44   12.720

Travessem un pla de rocallís que també és un excel·lent mirador.

0.04   3.48   12.920

Creuem l'antiga tanca que limitava la regió de la Trinitat.

0.07   3.55   13.270

Arribem al capdamunt de la llarga pujada, al Pla de la Trinitat (950 m). En aquest punt hem de canviar la direcció dominant que portàvem, de llevant, per la de garbí. Davant, ens apareixen les Gorres, l'estació superior del funicular de Sant Joan, la Mòmia i els Flautats pel seu vessant oriental.

Seguint la carena en què ens trobem, pel trencall que surt a la dreta, aviat arribaríem a les ruïnes de l'ermita de la Trinitat. Baixant cap a l'esquerra trobaríem les ermites de Sant Dimes, tancada, amb ruïnes d'un antic castell montserratí, i la de la Santa Creu.

Davallem lleugerament. Travessem un rocallís i més endavant creuem un torrentet.

0.04   3.59   13.470

Passem pel pou del Saurí (950 m), al costat del qual hi ha un vell pal de l'electricitat, que serví per a fer aquesta obra tan costosa com inútil. A la dreta queda un bassal mig tapat per la vegetació. Més endavant travessem un nou rocallís tot girant vers la dreta; enfront veiem l'ermita de Sant Benet.

El camí passa per un tram amb molta vegetació. Tornem a sortir a cel obert; a la dreta tenim la Trumfa i la Trompa de l'Elefant.

0.04   4.03   13.670

Travessem un torrentet per una zona ombrívola. Més enllà passem per un rocallís i deixem un trencall a la dreta. Creuem una porta de ferro, deixem un nou trencall a la dreta, i al cap de poc enllacem amb el camí de les escales que puja cap a Sant Benet; el seguim en la direcció que portàvem, baixant.

Baixem per un tram d'escalas molt malmeses. Passem enganxats a una paret de roca.

0.05   4.08   13.920

Després de travessar el mur que limitava el recinte, deixem un trencall a l'esquerra que amb quatre passes ens portaria fins a la Miranda dels Ermitans (900 m).

Seguim cap a la dreta; deixem alguns trencalls laterals.

0.01   4.09   13.970

Arribem en un pelat de roca anomenat Plaça de Santa Anna. A la dreta deixem el camí que va cap al Pla del Ocells passant per sota de la Panxa del Bisbe. Anem cap a l'esquerra; baixem per les escalas.

0.04   4.13   14.170

Arribem al pas dels Francesos (830 m), abans anomenat Estret de Gibraltar o Trencabarra-lons; és un trauc entre roques per on s'escola la graonada. Baixem per l'Escala dels Pobres.

0.03   4.16   14.320

Arribem al llit del torrent de Santa Maria; una barana protegeix el camí. Més endavant creuem el llit del torrent dues vegades.

0.05   4.21   14.570

Planegem per entremig d'alzines. A l'esquerra hi ha el bassal dels Coloms, excavat a la roca.

0.03   4.24   14.720

Creuem novament el torrent de Santa Maria; ara ho fem per un pont. A la dreta deixem el Viacrucis monumental. Baixem cap a l'esquerra.

0.02   4.26   14.820

Arribem a la plaça de la Creu (706 m). En aquest punt finalitzem l'etapa.

Agustí Poch
Novembre 1993

NOTA.-

A partir de l'Embut, el quilometratge és molt aproximat perquè encara no s'ha mesurat. Per altra banda, en aquest tipus de recorregut, les distàncies no tenen cap sentit perquè els constants desnivells i les possibles dificultats de pas poden augmentar notablement el temps normal de marxa. Ací s'ha de tenir en compte únicament el temps.

Tal com hem dit, el recorregut comprés entre l'Embut i Santa Cecília ha està arranjat recentment en alguns trams pel grup "*Amics del Sol*", i fins i tot ha canviat el seu traçat respecte de la descripció de la topo-guida, de la descripció que es fa al llibre "*Caminant per Montserrat*" i del camí marcat al mapa "*Montserrat*" de l'editorial Alpina.

